

De TRANSORMA en de "geheimzinnige rode lettertjes".

Het woord TRANSORMA is een samenstelling van TRANsporteer- SORteer-machine Marchand Andriessen: de twee namen zijn die van de uitvinders van de machine, die tot stand kwam in de jaren '20 van de vorige eeuw.

De uitvinding van de machine was een gevolg van de omslachtige hoeveelheid werk die het met de hand sorteren met zich meebracht. Elke sorteerder kon daarbij slechts maximaal 48 "vakken" bereiken, en steeds opnieuw moest een volgende beambte de inhoud van één vak in een volgende sorteergang verder uitsplitsen. Een brief kon zó wel door drie of vier handen gaan, voordat hij in de juiste bundel correspondentie terecht kwam (Afb. 1).

De Transorma was een apparaat waarmee in één handeling de post over veel meer loketten verdeeld kon worden. Dit kon per machine variëren van 100 tot 500 stuks.

De werking van de machine was als volgt: er was een eindeloze ronddraaiende transportketting, die bestond uit "wagentjes".

Door het intoetsen van een code op een toetsenbord kreeg zo'n wagentje

Afb 1. Sorteerkamer Postkantoor Rotterdam, eind jaren '20.

de juiste instructies voor het correct "bezorgen" van het poststuk.

De wagentjesketting is duidelijk te zien in afbeelding 2.

Op deze wijze konden door één persoon (transormist) ongeveer 3000 brieven per uur gesorteerd worden.

Als er meerdere transormisten aan één machine werkten, draaiden de wagen-

Afb 3 enkele voorbeelden van Transorma "controlestempels"

Afb 2. Kleine Transorma, uit Breda, thans voor demonstraties opgesteld in het Museum voor Communicatie. De wagentjes-ketting, boven de sorteervakken, is duidelijk herkenbaar.

tjes harder en steeg de hoeveelheid gesorteerde correspondentie tot een veelvoud daarvan.

Om mogelijke fouten van de transormisten te kunnen achterhalen werden diverse vormen van sorteerstempels gebruikt. Deze speelden dus géén rol in het sorteerproces zelf, maar dienden slechts ter controle van het werk der transormisten.

In inzending van het Transorma-kader bij Postzegel Totaal legt de nadruk op de grote variatie die in de loop der jaren te zien is bij die "controlestempels". In de afbeelding 3 zijn enkele voorbeelden daarvan te zien.

Jos M.A.G. Stroom